

"Tenir Montserrat dóna, sens dubte, seguretat"

"Montserrat és, sobretot, una clau de la nació"

Ramon Soley, historiador i autor de l'"Atles de Barcelona', analitza la influència de Montserrat des que, al segle XVI, les seves agulles apareixien als gravats al costat mateix de Barcelona.

En la majoria de gravats històrics de Barcelona apareix Montserrat. La perspectiva és una mica forçada, oi?

—La perspectiva, en principi, havia de ser real, perquè com que no hi havia construccions ni edificis, des del mar en dies clars es podia veure Montserrat.

Curiosament, en els gravats històrics apareix Montserrat allà on hi ha el Tibidabo, però sense perspectiva, sense la perspectiva d'una muntanya que es troba a uns 30 quilòmetres de distància a vol d'ocell. És com si Montserrat fos enganxat a Barcelona. I aquesta perspectiva s'ha mantingut des dels gravats de la segona meitat del segle XVI fins al segle XVIII.

La inclusió de Montserrat com a part de Barcelona és un fet d'aquests segles; per contra, al segle XIX canvia una mica, es fan vistes de Barcelona, dels seus carrers, del mar i del port, i evidentment, Montserrat ja no té la presència que tenia.

—Però, simbòlicament, la presència de Montserrat als gravats té el seu entrellat.

—Sí, Montserrat és considerada com a part integrant de Barcelona. Em va interessar molt aquesta iconografia que formava part de Barcelona i que es perpetua al llarg del temps com una intuïció, perquè Barcelona i Montserrat van arribar a formar un conjunt, és a dir, el concepte de nació i la idea de Catalunya. Era com si Montserrat i Barcelona s'assimilessin en la seva evolució, i com si Barcelona esdevingués, al seu torn, una ciutat nació. No hi ha dubte que al llarg de la història Barcelona ha estat considerada com la capital de Catalunya, amb Montserrat al fons. Si Montserrat estigués a molts més quilòmetres, entre muntanyes, aquest elogi que se n'ha fet al llarg de la història no tindria cap sentit, però com que està situada enmig d'una plana, entre turons, fa que destaquí.

—Montserrat, a banda d'aquesta identificació, diguem-ne, de caire polític, posseeix tota una càrrega de misticisme. És com una muntanya màgica.

—Evidentment, Montserrat no deixa de ser una gran pedra enmig d'un territori pla. En la mística judeocristiana, molt sovint la pedra és assimilada a Déu, a la creació, en una espècie de panteisme. En el cas de Montserrat, a més, aquesta assimilació ha estat monopolitzada, en el bon sentit de la paraula, per la religió catòlica amb el culte de la imatge de la Mare de Déu. I aquí es produeix un moviment molt curiós: d'una banda, la imatge de la Mare de Déu i la religió catòlica s'apropien de la imatge de Catalunya com a mun-

ARXIU

tanya, de la pedra amb un valor místic important i alhora, de retruc, aquesta imatge, aquesta muntanya amb tota la seva càrrega simbòlica, retorna al poble amb més força, amb la força afegida de la institució religiosa. I així doncs, en aquest cas, Catalunya queda identificada amb la cristiandat.

—Actualment, però, Montserrat ha de suportar la imatge tòpica reforçada per un públic ben concret, entre folklòric i religiós.

—Alguns han volgut veure en Montserrat un element més del folklore català: l'espardenya, la botifarra, el porró i Montserrat. Però, a banda de tot, els símbols com a tals i aquestes petites coses, sense fer-ne un element folklòric, són importants per a un poble; són les que el mantenen viu i existent per ell mateix, distint dels altres. Són elements singularitzadors enfront d'altres cultures. I en aquest sentit, l'excursionisme català ha estat la força que més ha lluitat per mantenir la identitat nacional catalana, n'estic convençut. La idea de Montserrat analitzada essencialment és una clau de la nació catalana. En el subconscient de Catalunya, tenir Montserrat dóna, sens dubte, seguretat. Sembla que no es pot perdre el que Montserrat significa per a nosaltres, perquè la muntanya és una expressió d'una certa potestat anterior a la història humana: la muntanya era allà abans que comencessin les religions i les diferents nacions.

"En els gravats històrics apareix Montserrat allà on hi ha el Tibidabo, però sense perspectiva. És com si Montserrat fos enganxat a Barcelona."

Eliseu T. Climent